

Allmenmedisinsk forskningsenhet i Bergen

ÅRSMELDING 2023

Årsmelding 2023

Allmenmedisinsk forskningsenhet, NORCE

Forskningsleder Priyanthi Borgen Gjerde

Besøksadresse:

Årstadveien 17, 5009 Bergen

Postadresse:

Postboks 22 Nygårdstangen,

5838 Bergen

Telefon: +47 56 10 72 70

www.norceresearch.no/AFE

Forsidebilde: Strategiseminar for AFE

høsten 2023 Foto: S Litleskare, AFE

Allmenntmedisinsk forskningsenhet i Bergen

For Allmenntmedisinsk forskningsenhet i Bergen har 2023 vært et begivenhetsrikt år med stor forskningsaktivitet.

Vi opprettholdt vårt høye publiseringsnivå, formidlingsarbeid og søknadsaktivitet. Vi har også hatt god rekruttering av unge allmenntleger som ønsker å forske på sentrale temaer deriblant diabetes type 2-omsorg, oppfølging av kroniske smerte pasienter, og arbeidsbelastning og helse blant norske leger.

Vi er særlig stolt over at Inger Haukenes, som er seniorforsker og nestleder ved AFE Bergen, fikk tilslag fra Grieg Foundation på prosjektet *KLAR – kvinnehelse, overgangsalder og arbeidsliv*. KLAR er det første store forskningsprosjektet på overgangsalder i Norge, og AFE Bergen er stolt over å være samarbeidspartner, også i årene som kommer. KLAR-prosjektet inngår i vår kvinnehelsesatsning, som vi vil videreutvikle.

Stipendiater og forskere har i løpet av 2023 deltatt på ulike nasjonale og internasjonale konferanser, deriblant WONCA Europe i Brussel. De har lagt frem forskningen sin og bygget nettverk, noe som også har bidratt til nye forskningssøknader. Styrking av nasjonalt og internasjonalt samarbeid forblir et viktig satsningsområde for AFE Bergen.

Depresjonsprosjektet 'The Norwegian GP-DEP study', finansiert av Norges forskningsråd (NFR), har lenge vært et av AFE Bergens største satsninger. Selv om NFR-finansieringsperioden er over, er det flere AMFF stipendiater tilknyttet prosjektet.

Disse vil fortsette med doktorgradsarbeidet sitt også i årene som kommer. Forskningen retter seg mot helsetjenester, pasientforløp og arbeidsdeltakelse for pasienter med depresjon, innen rammen av fastlegeordningen. Pasienters og faggruppers erfaringer med helsehjelpen er også sentralt. En spin-off effekt av Depresjonsprosjektet er en studie av svangerskapsomsorg for sårbare gravide. Det er 5 Ph.d.-stipendiater tilknyttet. Depresjonsprosjektet, og flere av dem har i løpet av 2023 publisert i høyt rangerte tidsskrifter. Prosjektet har også nært samarbeid med forskere fra LEFO, Nederland, Storbritannia og Sverige.

Forskning på infeksjoner ivaretas av infeksjonsgruppen og er blant våre mest etablerte satsningsområder. Gruppen utmerker seg nasjonalt og internasjonalt særlig på utbruddsforskning, og samarbeider tett med UiB, norske kommuner, pasientorganisasjoner m.fl. Gruppen vil fortsette med sin forskning, publikasjon og formidling om covid-pandemien. I tillegg arbeider gruppen videre med å studere seinvirkningene etter *Campylobacter*-utbruddet på Askøy i 2019.

Forskningstemaer innen feltet sårbare pasientgrupper er blant annet medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS) og spiseforstyrrelser. Det er et stort kunnskapsvakuum om disse gruppene møter med allmennpraksis. AFE Bergen har derfor et mål om å bidra med evidensbasert kunnskap som kan bedre behandlingen og oppfølgingen av disse gruppene. I ett av prosjektene undersøker allmenntlegespesialist Ingjerd Helene Jøssang fastlegers erfaringer med MUPS, og hvordan pasientenes egne forklaringer på MUPS-plager gjøres gjeldende i konsultasjonene. Gruppen vil fortsette med forskning, publisering og formidlingsarbeid.

AFE Bergen har et nært samarbeid med de andre AFE-ene og med fagområdet for allmennmedisin ved UiB, blant annet gjennom felles drift av Den nasjonale forskerskolen for allmennmedisin (NAFALM). Forskerskolen er en helt nødvendig forutsetning for å utdanne en ny generasjon forskere i norsk allmennmedisin.

Forskningsnettverket PraksisNett er et sentralt samarbeidsprosjekt mellom de allmennmedisinske forskningsmiljøene i Norge. PraksisNett som i utgangspunktet var finansiert av NFR og nå over Statsbudsjettet, har flere pågående prosjekter. AFE Bergen drifter PraksisNett Vest, som Stein Nilsen har ledet over flere år og gjort et formidabelt arbeid. Fra april har Sverre Litleskare overtatt som leder. S. Litleskare er fastlege og seniorforsker i AFE.

Årsmeldingen for 2023, sammen med [nettsiden](#) gir et fylldig innblikk i aktiviteten ved AFE Bergen. God lesning!

PRIYANTHI BORGEN GJERDE
FORSKNINGSLEDER AFE BERGEN
FOTO: PRIVAT

Innholdsfortegnelse

Allmenmedisinsk forskningsenhet i Bergen	3
Bakgrunn	6
Fagmiljø	7
Personer tilknyttet AFE Bergen i hel- eller deltidsstillinger	8
Finansiering	10
Forskningsprosjekter	11
Publikasjoner AFE Bergen	22
Vitenskapelige konferanser	25
Faglige foredrag og populærvitenskapelige foredrag	28
AFE i media	31
Verv og nettverk	33
Samarbeidspartnere	35

Bakgrunn

Med finansiering fra Helsedirektoratet ble det i 2006 opprettet allmennmedisinske forskningsenheter i Tromsø, Trondheim, Oslo og Bergen. Bakgrunnen var behovet for en egen satsing på allmennmedisinsk forskning, ut fra en erkjennelse av at allmennmedisinen har mange særegne kunnskapsmessige behov og utfordringer som ikke forskning fra spesialisthelsetjenesten kunne dekke. Tre av forskningsenhetene ble knyttet til de allmennmedisinske universitetsmiljøene, mens AFE Bergen ble lagt til instituttsektoren (Unifob, seinere Uni Research). I 2019 ble AFE Bergen en del av helseavdelingen i NORCE (Norwegian Research Centre), som er et flerfaglig forskningsinstitutt, og der Universitet i Bergen (UiB) er største eier.

Faglig samarbeider vi tett med det allmennmedisinske forskningsmiljøet ved UiB, Fagområde for allmennmedisin (FAM). Høsten 2020 flyttet vi til nye lokaler i Alrek Helseklynge sammen med en rekke andre forskningsmiljøer i primærhelsetjenesten, inkludert FAM, og dette har gitt oss en unik mulighet til ytterligere tverrfaglig samarbeid. Flere av AFEs forskere er også tilknyttet FAM.

AFE Bergen samarbeider med andre forskningsgrupper på mange områder, og flere av forskningsprosjektene våre er resultat av samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette fremgår under beskrivelsen av de enkelte prosjektene. AFEs forskere deltar også i internasjonale fora, og er engasjert i samarbeidsprosjekter med forskere blant annet i Danmark, Nederland, Storbritannia og Sverige.

ALREK HELSEKLYNGE FOTO: KIM E. ANDREASSEN, UIB

Fagmiljø

For leger som skal drive med allmenmedisinsk forskning, er det viktig å kunne ha kontakt med klinisk allmenmedisin, og mange av våre forskere arbeider som fastleger i tillegg. Dette krever deltidsstillinger som gir anledning til å kombinere fastlegearbeid med forskningsoppgavene, og AFEs forskere har derfor ulike stillingsstørrelser og tilknytningsforhold. AFE Bergen har også en fysioterapeut og en samfunnsviter blant sine forskere. Vi har erfart at dette er et viktig supplement til fagmiljøet og at det utvider perspektivene mot allmenmedisinens nære samarbeidspartnere. Vi har også to administrativt ansatte i forskningsgruppen.

Arbeidsinnsatsen i AFE i 2023 var totalt 7,4 årsverk fordelt på:

- Vitenskapelig ansatte (forsker I og II): 3,4 årsverk (hvorav 2,1 lønnet av AFE-rammen)
- Stipendiater: 2 årsverk
- Administrativt ansatte: 2 årsverk (hvorav 0,9 er lønnet av AFE-rammen)

AFES STRATEGISEMINAR PÅ SOLSTRAND AUG. 2023 FOTO: S LITLESKARE, AFE

FRA VENSTRE BAK: SHARLINE RIISER, HEIDI MARIE K MELING, SVERRE LITLESKARE, ANNELI HANSEN OG LUCIA CORAL-KALAND
FRA VENSTRE FORAN: INGJERD JØSSANG, INGER HAUKENES, PRIYANTHI B GJERDE OG NINA LUNDE

Personer tilknyttet AFE Bergen i hel- eller deltidstillinger

Navn	Stilling ved AFE	Stillingsbrøk (%)	Finansiering	Annen stilling
Vitenskapelig ansatte				
Priyanthi B Gjerde	Forskningsleder	100	NFR og AFE	Allmennspesialist, forsker ved NOKLUS (HDS)
Inger Haukenes	Forsker II	50	NFR og AFE	1.amanuensis UiB
Stein Nilsen	Leder PraksisNett, forsker II (frem til 31.03.23)	50	NFR og AFE	Overlege NAV
Sverre Litleskare	Forsker II / Leder PraksisNett fra 01.04.23	20/30	AFE/PraksisNett	Fastlege
Knut-Arne Wensaas	Forsker II	20	AFE	Fastlege
Valborg Baste	Ph.d., statistiker	40	NFR	NKLM
Stefan Hjørleifsson	Forsker II	30	AFE og legeforeningens kvalitetsfond	1.amanuensis UiB, fastlege
Lucia Coral-Kaland	Forsker III	50	Allmennpraktiker stipend (AFU)	Fastlege
Simen Sørstrand	Vitenskapelig ass.	50	AFE (fra 18/9)	Sykehjemslege
Stipendiater				
Sara Tahir	Ph.d.-kandidat	100	NFR	UiB
Heidi Marie K Meling	Ph.d.-kandidat	100 ut febr.	AFE	UiB
Ingjerd Jøssang	Ph.d.-kandidat	100	AMFF	Allmennlegespesialist
Sharline Riiser	Ph.d.-kandidat	50	AMFF	Praksiskoordinator UiB og fastlege
Anneli Hansen	Ph.d.-kandidat	60	AMFF	Allmennlege
Ina Grung	Ph.d.-kandidat	50	AMFF	Allmennlege
Administrativ ansatte				
Nina Lunde	Seniorkonsulent /koordinator	100	AFE/PraksisNett	
Gro Holmelid	Praksis-fasilitator	100	PraksisNett	
Lillian Hagala	Forskningsassistent (til nov. 23)	20	Legeforeningens kvalitetsfond	

Fredrik Hannestad	Seniorrådgiver kommunikasjon (fra 1.2.23)	20	Legeforeningens kvalitetsfond	
-------------------	---	----	----------------------------------	--

Faglig tilknyttet

Knut Erik Emberland	Førsteamanuensis			UiB
Kristian Jansen	Forsker II			Ph.d, sykehjemslege
Torgeir Gilje Lid	Førsteamanuensis II			Ph.d. KORFOR, UiS
Trond Høibø			Allmennpraktiker- stipend (AFU)	
Kirsti Malterud	Professor emerita			Professor emerita UiB
Tone Smith- Sivertsen	Forsker I			Helse Bergen
Tjakko Blaauw			Allmennpraktiker- stipend (AFU)	Fastlege
Sabine Ruths	Professor emerita			UiB fra 1. sept.

Finansiering

Helsedirektoratets rammebevilgning utgjør en viktig basis for AFE Bergen. Rammebevilgningen brukes til å styrke og videreutvikle AFE Bergen som infrastruktur for allmennt medisinsk forskning. Gjennom aktiv prosjektsøking har AFE Bergen flere eksternt finansierte prosjekter, og i 2023 utgjorde eksterne midler nærmere to tredeler av AFE Bergens omsetning.

Depresjonsprosjektet og PraksisNett har stått for storparten av de eksterne midlene. Hvorav Depresjonsprosjektet ble finansiert av Norges Forskningsråd (NFR), mens PraksisNett, som initialt var finansiert av Norges Forskningsråd, gikk over til en bevilgning over Statsbudsjettet.

I tillegg fikk vi midler til flere ph.d.-prosjekter fra Allmennt medisinsk forskningsfond (AMFF) ved Den norske legeförening. Legeföreningen tildeler også korttidsstipend (allmennt praktikerstipend) fra Allmennt medisinsk forskningsutvalg (AFU). Dette har gitt oppstartmidler for mange av våre stipendiater til å starte sitt forskningsarbeid før de har fått annen finansiering for sine ph.d.-prosjekt. I tillegg har AFE Bergen, som del av NORCE, mottatt basisfinansiering fra NFR til strategiske satsninger.

En ph.d.-prosjekter som er ledet av AFE-forskere, men finansiert regnskapsført av UiB og Helse Bergen (der stipendiaterne er ansatt), er ikke med i oversikten. Den faglige aktiviteten i AFE er altså noe større enn det som gjenspeiles i dette regnskapet.

Forskningsmidler brukt ved Allmennt medisinsk forskningsenhet i Bergen i 2023

Bevilgning fra Helsedirektoratet	
(over Statsbudsjettet)	4 508 816
<u>Overført fra 2022</u>	<u>500 086</u>
	5 008 902
<i>Ekstern finansiering</i>	
Universitetet i Bergen	2 995 407
Allmennt medisinsk Forskningsfond	2 592 688
Norges forskningsråd	1 277 334
Den Norske Legeförening	854 747
Universitetet i Oslo	164 015
Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitetet	157 797
Oslo Universitetssykehus	113 589
Sykehuset i Østfold HF	79 975
<u>Norske Kvinner Sanitetsforening</u>	<u>2 129</u>
<u>Totalt</u>	<u>13 246 583</u>

Forskningsprosjekter

AFE Bergen arbeider med temaer som har stor relevans for allmennleger i deres daglige arbeid. Allmennlegen har det første møtet med mennesker med alle typer sykdommer og plager. Mer og oppdatert kunnskap er svært viktig for å kunne møte pasientene på en god måte. En stor del av våre forskningsaktiviteter handler om pasienter med kroniske sykdommer der allmennlegen har hovedansvaret for diagnostikk, behandling, oppfølging og forebygging. Vi bruker ulike metodologiske tilnærminger avhengig av prosjektets mål, slik som intervensjonsstudier, epidemiologiske metoder og kvalitative metoder. Mange av prosjektene er basert på tverrfaglig samarbeid, og de fleste er eksternt finansierte.

Våre sentrale satsningsområder er følgende:

- Helsetjenesteforskning
- Infeksjoner
- Sårbare pasientgrupper
- Kvinnehelse
- E-helse og tjenesteinnovasjon
- PraksisNett
- Forskerskolen (NAFALM)

Helsetjenesteforskning

Depresjonsomsorg i allmennpraksis: - The Norwegian GP-DEP study

Depresjon er en stor samfunnsutfordring i Norge og globalt. Tilstanden krever personsentrerte og koordinerte helsetjenester, og fastlegen spiller en nøkkelrolle i det samlede tjenestetilbudet. Vi forsker på variasjon i helsetjenester, pasientforløp og arbeidsdeltakelse for pasienter med depresjon, innen rammen av fastlegeordningen. Sentralt står også pasienters og faggruppers erfaringer med

helsehjelpen. Formålet er å utvikle kunnskap som kan bidra til et bedre helsetjenestetilbud for denne pasientgruppen.

Hovedprosjektet «The regular general practitioner scheme: integrated and equitable pathways of depression care, facilitating work participation» er finansiert av Norges forskningsråd (prosjektnummer 287884).

Prosjektet følger to hovedspor

- I. Registerstudier der vi undersøker hvorvidt fastlegeordningen bidrar til likeverdige helsetjenester til pasienter med depresjon, og hvorvidt tjenestene fremmer arbeidsdeltakelse for pasientgruppen på tvers av kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Den empiriske basis for undersøkelsene er koblede data fra nasjonale helse-, befolknings-, utdannings- og trygderegistre.
- II. Studier der vi undersøker aspekter som fremmer eller hemmer koordinerte helsetjenester til pasienter med depresjon, der fastlegens tjenester står i sentrum. Gjennom diskusjoner i fokusgrupper og intervjuer med sentrale brukere, samt en spørreundersøkelse til fastleger vil vi få innsikt i prosessene rundt integrerte og koordinerte helsetjenester.

Følgende fem ph.d.-prosjekter er knyttet til hovedprosjektet

Legemiddelbehandling og oppfølging av depresjon i allmennpraksis

Ph.d.-kandidat: Anneli Borge Hansen
Veiledere: Sabine Ruths, Valborg Baste og Øystein Hetlevik
Finansiering: Allmenntilleggsmedisinsk forskningsfond (2019-)

Overordnet mål er å undersøke variasjon i fastlegers legemiddelbehandling og oppfølging av pasienter med en ny depresjonsdiagnose. Vi gjennomfører 3 kohortstudier basert på koblete data fra nasjonale registre for å besvare følgende spørsmål:

1. *Er det en sammenheng mellom pasientens utdanningsnivå og fastlegens legemiddelbehandling ved depresjon?*

Resultatene viser at hver tredje pasient med en ny depresjonsdiagnose i allmennpraksis fikk antidepressiver; halvparten av dem som fikk resept, fikk det fra starten av. Pasienter over 70 år hadde større sannsynlighet for å få antidepressiver. Høyt utdannede kvinner hadde mindre sannsynlighet for å få legemiddelbehandling, sammenlignet med kvinner med lav utdanning. En artikkel er publisert

2. *Hvilken betydning har pasienters sosioøkonomiske status for fastlegers oppfølging etter oppstart av medikamentell behandling for depresjon?*

En kohortstudie som undersøker sammenhengen mellom pasienters sosioøkonomiske posisjon (utdanning, inntekt, yrke, m.fl.) og oppfølging av handlingstrengende depresjon.

3. *Er depresjonsomsorg i allmennpraksis ulik i Norge og Nederland?*

Studien viser at norske pasienter under 60 år får flere konsultasjoner hos fastlegen enn i Nederland. Men hvis konsultasjoner med psykiatrisk sykepleier i Nederland inkluderes, er det ingen forskjell på oppfølgingen av pasientene. Pasienter i Nederland ble i større grad behandlet med antidepressive legemidler enn i Norge. Resultatene tyder på at organisering av primærhelsetjenesten påvirker depresjonsomsorg i allmennpraksis. En artikkel er publisert.

Status: To artikler er publisert. Delstudie 3 pågår.

ANNELI BORGEN PRESENTERER PÅ AFES STRATEGISEMINAR I AUG. 2023. FOTO: PRIVAT

Depresjonsomsorg i allmennpraksis: pasientforløp, variasjon og fastlegeordningens premisser

Ph.d.-kandidat: Sharline Riiser
Veiledere: Sabine Ruths, Inger Haukenes, Valborg Baste og Tone Smith Sivertsen
Finansiering: Allmenmedisinsk forskningsfond (2019-).

Overordnet mål er å belyse pasientforløp og variasjon i fastlegens depresjonsomsorg, og hvorvidt faktorer i fastlegeordningen påvirker tjenestetilbudet. Vi gjennomfører 3 kohortstudier basert på koblete data fra nasjonale registre for å besvare følgende spørsmål:

1. *Er det en sammenheng mellom pasientens kjønn og utdanningsnivå, og fastlegens depresjonsomsorg i en*

kohort med sykemeldte arbeidstakere?

Studien viser at nesten halvparten av de sykemeldte pasientene var tilbake i arbeid innen to uker. Fastlegene gir samtaleterapi til dobbelt så mange pasienter som de gir legemiddelbehandling. Høyt utdannede kvinner skiller seg ut i det de har mindre sannsynlighet for å få medikamentell behandling sammenlignet med øvrige pasientgrupper, og høyere sannsynlighet for å få samtaleterapi sammenlignet med lavere utdannede kvinner.

2. Hvilken betydning har strukturelle og organisatoriske forhold ved Fastlegeordningen for fastlegens depresjonsomsorg?

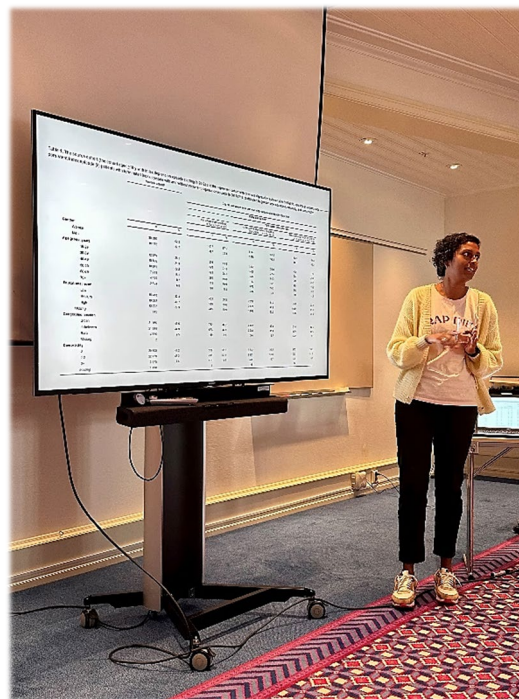
Resultatene viser at pasienter som hadde gått til samme fastlege i lang tid fikk sjeldnere samtaleterapi og antidepressiva enn pasienter med et mer kortvarig lege-pasientforhold. Pasienter i distriktene hadde lavere sannsynlighet for å få samtaleterapi og noe høyere sannsynlighet for å få antidepressiva, sammenlignet med pasienter i byområder. Resultatene tyder på at fastlegers depresjonsomsorg varierer med praksiskarakteristika.

3. Hvorvidt har behandlingsforløp for deprimerte pasienter betydning for residiverende episoder?

En forløpsstudie som undersøker sammenhengen mellom ulike behandlingsforløp (trajectories) gjennom primær- og spesialisthelsetjenesten hos pasienter med depresjon, og residiverende depresjonsepisoder.

Status: To artikler er publisert.

Delstudie 3 pågår.

SHARLINE RIISER PRESENTER PÅ AFES STRATEGISEMINAR I AUG. 2023. FOTO: PRIVAT

Samarbeid i depresjonsomsorg: aspekter som fremmer og hemmer arbeidsdeltakelse

Ph.d.-kandidat: Heidi Marie Kirkeng Meling
Veiledere: Inger Haukenes, Sabine Ruths, Norman Anderssen og Valborg Baste
Finansiering: NFR (2019-2023)

Overordnet mål er å utforske samarbeidet mellom ulike parter i depresjonsomsorg, og hvilken rolle sosioøkonomisk status og fastlegens depresjonsomsorg har for bærekraftig retur til arbeid for sykemeldte arbeidstakere med depresjon. Vi gjennomfører 3 studier for å besvare følgende spørsmål:

- Hvordan kan samarbeid i depresjonsomsorg bidra til å fremme bærekraftig arbeidsdeltakelse for arbeidstakere med depresjon?*
Resultatene fra fokusgruppestudien viste at alle involverte parter i depresjonsbehandling og retur til arbeid

for sykemeldte arbeidstakere med depresjon (fastleger, psykologer/psykiatere, NAV og arbeidsgivere) fremhevet den helsefremmende betydningen av arbeidsdeltakelse. Videre vektla partene intersektorielt samarbeid gjennom å dele kunnskap, sikre informasjonsflyt, skape en felles forståelse av den sykemeldtes situasjon og sikre oppfølging til riktig tid.

2. *Hvilken betydning har utdanningsnivå for bærekraftig arbeidsdeltakelse, i en populasjon langtidssykemeldte (3 mnd.) med depresjon?*

Resultatene fra registerstudien viste at bærekraftig arbeidsdeltakelse i to år etter avsluttet sykemelding, økte med høyere utdanning hos både kvinner og menn. Økningen var i stor grad forklart av yrke, men denne forklaringen var kun gyldig for menn, ikke for kvinner.

3. *Hvilken betydning har behandlingsforløp hos fastlegen for bærekraftig arbeidsdeltakelse i en populasjon langtidssykemeldte (3 mnd.) med depresjon?*

En forløpsstudie basert på koblete registerdata som belyser hvorvidt ulike behandlingsforløp hos fastlegen de tre første månedene av et sykefravær kan hemme eller fremme bærekraftig arbeidsdeltakelse for personer med depresjon.

Status: Studie 1 og 2 er publisert og studie 3 går mot slutfasen.

EN OVERLYKKELIG HEIDI MK MELING HAR AKKURAT FÅTT VITE AT HENNES 2. ARTIKKEL ER BLITT GODKJENT. FOTO: PRIVAT

Unge marginaliserte pasienter med depresjon i allmennpraksis

Ph.d.-kandidat: Sara Tahir

Veiledere: Stefán Hjörleifsson, Norman Andersen og Øystein Hetlevik

Finansiering: NFR (2019-2023)

Overordnet mål: Å innhente erfaring og generere kunnskap om koordinering av helsetjenester for unge med depresjon som også faller ut av arbeidsmarked og skole. Vi gjennomfører to studier som belyser tre problemstillinger:

A. En kvalitativ case-studie der vi intervjuer fire pasienter, deres fastleger, saksbehandlere hos NAV og psykolog. Hva hemmer og fremmer fastlegens

koordinering av depresjonsomsorg

1. For unge marginaliserte personer med depresjon?

2. Unge marginaliserte personer med depresjon: Erfaringer fra fastlegens behandlingstilbud.

B. Spørreskjemaundersøkelse til allmennlegene i LEFOs legepanel i 2021.

Vi har fått svar fra 221 allmennleger om depresjonsomsorgen i allmennpraksis.

1. Fastlegers tilpassing av depresjonsomsorg til pasientens sosiale situasjon.

Status: Datainnsamling for begge studiene er utført. Analyse og skriving av to artikler pågår.

Allmennlegens rolle i depresjonsomsorgen

Ph.d.-kandidat: Ina Grung
Veiledere: Øystein Hetlevik, Stefan Hjørleifsson og Norman Anderssen
Finansiering: Allmennmedisinsk forskningsfond (2019-)

Overordnet mål: Å undersøke pasienters og legers erfaringer og synspunkter når det gjelder diagnostisering og behandling av depresjon i allmennpraksis. Prosjektet består av to delstudier som skal besvare følgende spørsmål:

Hva er pasienters erfaringer og preferanser når det gjelder depresjonsomsorg i norsk allmennpraksis?

1. Basert på en elektronisk spørreskjemaundersøkelse i 2017 gjennomførte vi en kvalitativ studie blant 250 pasienter som har erfaring med fastlegens depresjonsomsorg. Resultatene viste at pasientene verdsatte behandlingen hos fastlegen. Videre ønsket pasienten å være involvert i alle beslutninger som ble fattet i behandlingsforløpet.
2. Spørreskjemaundersøkelse til allmennlegene i LEFOs legepanel i 2021. Vi har fått svar fra 221 allmennleger om depresjonsomsorg i allmennpraksis og samarbeid med andre tjenester. Jobber med analyser med mål om to artikler:
(1) allmennlegen som samtaleterapeut
(2) Allmennlegens vurdering av sin rolle i forhold til spesialisthelsejenesten.

Status: Studie 1 er publisert. Delstudie 2 pågår.

Pasienter med diabetes type 2 i norsk allmennpraksis

Diabetes type 2 bidrar til betydelig sykdomsbyrde i Norge og verden ellers. I Norge er det ca. 200 000-250 000 pasienter har diabetes type 2. De fleste av disse har sin hoved oppfølging i allmennpraksis, men det er store kunnskapshull bl.a. foreligger lite eller ingen kunnskap om i hvilken grad pasientene gjennomfører systematisk opplæring og hva det betyr for sykdommen, eller hva mosjons- og røykevaner betyr. Man har også manglende kunnskap om hvor ofte senkomplikasjoner oppstår, og hvem som får dem. I 2022 samlet Norsk diabetesregister for voksne (NDV) elektronisk inn pasientrapporterte kliniske data fra i overkant av 80.000 pasienter med diabetes type 2 noe som gir et helt nytt og mye bedre grunnlag for å undersøke hvordan det går med pasientene, og hva som påvirker det. Det overordnede målet med prosjektet er å undersøke hvordan sosial status, opplæring og livsstilsfaktorer henger sammen med glykemisk kontroll og senkomplikasjoner. På sikt kan dette danne grunnlag for mer persontilpasset oppfølging av pasienter med diabetes i allmennpraksis, med mål å forhindre og begrense utvikling av diabetes og diabeteskomplikasjoner. Prosjektgruppen består av Priyanthi B Gjerde (AFE Bergen), Mette Christophersen Tollånes (NOKLUS), Grethe Åstrøm Ueland (Medisinsk klinikk, Haukeland Universitetssykehus), John Cooper (Norsk diabetesregister for voksne, Noklus), Karianne Fjeld Løvaas (Norsk diabetesregister for voksne, Noklus), Tone Vonheim Madsen (Norsk diabetesregister for voksne, Noklus). I tillegg fikk fastlege Lucia Coral-Kaland AFU-stipend for 2023 og har vært tilknyttet prosjektet med Priyanthi B Gjerde som hovedveileder og Mette C Tollånes som biveileder.

Infeksjoner

Campylobacter-utbruddet på Askøy (The Askoy Campylobacter Outbreak Study – ASCOS)

Askøy kommune utenfor Bergen ble i juni 2019 rammet av et stort utbrudd av gastroenteritt etter at drikkevannet ble forurenset med bakterien *Campylobacter jejuni*. AFE deltok aktivt i etableringen av et større forskningsprosjekt kort tid etter at utbruddet ble erkjent. Hoveddelen av prosjektet er en stor befolkningsundersøkelse hvor hele Askøys befolkning ble bedt om å svare på spørreskjema under utbruddet og tre, sju og tolv måneder senere. I tillegg undersøkes bruken av helsetjenester på Askøy under utbruddet og pasienter som ble innlagt i sykehus. Prosjektet ledes av Universitetet i Bergen, med NORCE, Helse Bergen og Askøy kommune som samarbeidspartnere. En artikkel er publisert og flere er under utarbeiding.

Prosjektleder: Guri Rørtveit (UiB)

Prosjektgruppe: Sverre Litleskare og Knut-Arne Wensaas fra AFE, Knut Erik Emberland fra UiB. I tillegg Nina Langeland og Kurt Hanevik fra UiB og Helse Bergen, og Christine Gulla fra Askøy kommune.

Brukerrepresentanter og nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere er også knyttet til prosjektet. Fastlege Tjakko Blaauw som er faglig tilknyttet AFE undersøker forekomsten av irritabel tarm syndrom før utbruddet. En ph.d.-kandidat er rekruttert til prosjektet og begynner å jobbe med data fra utbruddet i mars 2024.

Forekomst av Covid-19 i allmennpraksis

Infeksjonsgruppa er involvert i flere prosjekter knyttet til koronapandemien.

Flere i gruppa er tilknyttet prosjektet «Covid-19 utbrudd i Norge – Epidemiologi, bruk av helsetjenester og håndtering i primærhelsetjenesten» (CONOPRI), ledet av Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin i NORCE.

I januar 2021 var det et større lokalt utbrudd av Covid-19 i Ulvik. I etterkant av dette ble prosjektet «The Ulvik Covid-19 Cluster Outbreak» etablert, hvor vi vil undersøke kliniske, virologiske og immunologiske aspekter ved utbruddet. Det er samlet inn virusprøver fra alle som ble syke under utbruddet. For pasientene som deltar er det tatt blodprøver og innhentet data fra spørreskjema seks uker og åtte måneder etter utbruddet. Prosjektet er ledet av Helse Bergen med Elling Ulvestad som prosjektleder. NORCE, Universitetet i Bergen og Ulvik kommune er samarbeidspartnere, og fra AFE deltar Sverre Litleskare og Knut-Arne Wensaas.

I mars 2020 ble «Fastlegenes pandemigruppe» etablert som del av Bergen kommune sin organisasjon under første fase av pandemien. AFE var sterkt representert. Gruppa ble ledet av Knut-Arne Wensaas og Sverre Litleskare var også med. I tillegg var en tredje fastlege i gruppa, Kristian Simonsen, også tilknyttet AFE i en periode. Parallelt med det praktiske arbeidet ble det samlet inn data og i november 2023 ble det publisert en artikkel om fastlegenes utvidede helgetilgjengelighet siste halvdel av mars 2020.

Antibiotikabruk og infeksjoner i norsk allmennlegetjeneste 2006-2025 (ABINOR)

Antibiotikaresistens er et økende globalt problem, og er definert som en trussel mot folkehelsen. Det er vist en klar sammenheng mellom antibiotikabruk og omfanget av resistens, og det er derfor et uttalt mål å redusere både det totale antibiotikaforbruket og særlig bruken av bredspektrede og resistensdrivende midler som bl.a. makrolider og kinoloner. Mer enn 80 % av antibiotikaforskrivningen til mennesker i Norge skjer i allmennpraksis, og dersom man skal nå målsettingen om redusert antibiotikabruk må det meste av endringen foregå i allmennpraksis.

Prosjektet baserer seg på koblede data fra Oppgjørssystemet for kontroll og utbetaling av helserefusjon (KUHR) og Reseptregisteret for perioden 2006-2025. For utvalgte infeksjoner brukes også data fra Meldesystem for smittsomme sykdommer (MSIS). I ulike delprosjekter vil vi undersøke legesøkning ved infeksjoner, antibiotikabruk generelt i allmennlegetjenesten og se nærmere på spesifikke infeksjoner. Forskergruppen vil få data i første halvdel av 2024.

Prosjektleder: Guri Rørtveit (UiB)

Prosjektgruppe: Knut-Arne Wensaas og Sverre Litleskare fra AFE, Knut Eirik Ringdal Eliassen, Knut Erik Emberland og Ingrid Rebnord fra UiB.

Komplikasjoner etter Giardia-infeksjon

Høsten 2004 ble Svartediket, hovedvannkilden til Bergen sentrum, forurenset med *parasitten Giardia lamblia*.

Forskere fra AFE har deltatt i flere forskningsprosjekter knyttet til dette utbruddet, blant annet en stor kohortstudie hvor 1252 personer med bekreftet *Giardia*-infeksjon og 2504 kontrollpersoner mottok spørreskjema tre, seks og ti år etter utbruddet.

Vi har vist at en stor andel av pasientene hadde økt forekomst av både irritabel tarmsyndrom og kronisk utmattelse i alle undersøkelsene opp til ti år etter utbruddet.

Giardia-prosjektet er et samarbeid mellom AFE, Institutt for global helse og samfunnsmedisin ved UiB, Klinisk institutt 2 ved UiB og Haukeland universitetssjukehus. Fra AFE deltar Knut-Arne Wensaas og Sverre Litleskare.

Sårbare pasientgrupper

Ulikhet i helse kan henge sammen med marginalisering og utenforskap. Sårbare pasientgrupper er særlig utsatt. Derfor er kunnskap om slike tema viktig for klinisk allmennpraksis. Forskere ved AFE Bergen arbeider med prosjekter om medisinsk uforklarte plager og symptomer, samt spiseforstyrrelse.

Pasienten som person i samtaler mellom fastleger og pasienter med medisinsk uforklarte plager og symptomer

Prosjektet tar utgangspunkt i at det kan være av stor betydning for pasienter med medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS) at fastlegen 'ser' dem som personer. Vi har allerede gjennomført et delprosjekt

der vi undersøkte fastlegers erfaringer med å oppdage sterke sider hos pasienter med MUPS. I dette delprosjektet gjennomførte vi tre fokusgrupper med fastleger i Stavangerområdet og en artikkel fra delprosjektet ble publisert i 2022.

I det gjenstående delprosjektet gjorde vi i 2022 video-opptak av konsultasjoner mellom seks pasienter og deres fastleger. Deretter intervjuet vi både legene og pasientene. Hensikten med dette delprosjektet er å belyse hvordan pasientenes egne forklaringer på det som plager dem gjøres gjeldende i konsultasjonene. I 2023 er artikkel basert på analyse av video-opptakene blitt skrevet og vil være klar for innsending like etter utgangen av året.

Ingjerd Helene Jøssang (spesialist i allmenntidmedisin) er stipendiat i prosjektet. Stefán Hjörleifsson er hovedveileder. Mette Bech Risør og May-Lill Johansen er medveiledere. Prosjektet finansieres av Allmenntidmedisinsk forskningsfond.

Faktorer som påvirker behandling og frafall fra spiseforstyrrelsesbehandling i spesialisthelsetjenesten

Spiseforstyrrelser rammer hardt, og kan ødelegge helse, familier og fremtid. Dessverre er det slik at mange pasienter avslutter behandling av spiseforstyrrelser før de er friske. Hovedprosjektet har som formål å produsere kunnskap som kan hjelpe helsevesenet å forstå mer om frafall fra behandling for spiseforstyrrelser. I en av delstudiene skal man utforske temaet frafall fra perspektivet til pasienter, fastleger og behandlere. Her vil blant annet fastleger bli invitert til delta i en anonym surveyundersøkelse og muligheten til å delta i fokusgruppeintervju med andre fastleger.

Prosjektet gjennomføres i regi av Institutt for klinisk psykologi ved Universitetet i Bergen i samarbeid med ROS Bergen, Avdeling for spiseforstyrrelser ved Haukeland Universitetssykehus, Allmenntidmedisinsk forskningsenhet ved NORCE med Priyanthi B. Gjerde og DPS-er i Bergensområdet. Prosjektet er ledet av førsteamanuensis/psykologspesialist Yngvild Sørebo Danielsen og førsteamanuensis/psykologspesialist Signe Hjelen Stige.

Kvinnehelse

En av tre kvinner får plager i overgangsalderen, noe som gir betydelig redusert livskvalitet og kan bidra til et forhøyet sykefravær. Kvinner midt i livet er en stor ressurs i norsk arbeidsliv og står helt sentralt i håndtering av 'eldrebølgen' i offentlige helsevesen. Det er nødvendig med forskning på overgangsalder og arbeid for å fremme et bærekraftig arbeidsliv for kvinner midt i livet.

I samarbeid med forskningsgruppe for 'Arbeid, helse og kjønn' ved Institutt for Global helse og samfunnsmedisin ved Universitetet i Bergen bidro AFE Bergen til å utvikle prosjekt KLAR – kvinnehelse, overgangsalder og arbeidsliv. Prosjekteier er UiB. Prosjektet er finansiert av Grieg Foundation med en finansieringsramme på 20 mill. over 4 år (2024 til 2027). Inger Haukenes UiB/AFE er prosjektleder (PI) og samarbeidspartnere er NORCE, Høgskolen på Vestlandet, Roskilde Universitet og Lancaster University. Fra AFE Bergen deltar også Priyanthi Gjerde.

Prosjektet har 4 arbeidspakker, der vi i arbeidspakke 1 skal undersøke overgangsalderen som erfart av kvinner og håndtert i helsevesenet og arbeidslivet – i kontekst av den norske velferdsstaten. I arbeidspakke 2 skal vi gjennomføre registerbaserte studier der vi ser på

diagnosemønstre, helsetjenesteforløp og sykefravær hos kvinner i overgangsalderen. Arbeidspakke 3 er en Delphi-studie der vi skal utforske relevans, nytte og tilpassing av Europeiske retningslinjer for overgangsalder i arbeidslivet (EMAS) til norsk arbeidsliv. Siste arbeidspakken pågår kontinuerlig og retter seg mot informasjon, kommunikasjon og kunnskapsdeling til bedrifter, organisasjoner, helsetjenesten og befolkningen.

KLAR MENOPAUSE WORKSHOP PÅ SOLSTRAND I NOV. 2023.
FOTO: PRIVAT

E-helse og tjenesteinnovasjon

AFE Bergen jobber tett med andre grupper i NORCE som Helsetjenester og Helseøkonomi samt Velferd om nye prosjekter innen vår satsning: e-helse og tjenesteinnovasjon. Her har vi også med kommuner i Vestlandet samt pasientorganisasjoner. I tillegg har vi etablert et større internasjonalt nettverk og satser på å få til gode prosjekter i fremover.

Prosjektet «Bærekraft på legekantoret» er en tjenesteinnovasjon som skal styrke befolkningens helsekompetanse ved å informere om hvordan allmennleger arbeider, inkludert allmennlegenes ansvar for å koordinere bruken av spesialiserte undersøkelser og behandling (portvaktfunksjonen). Informasjon om at overdiagnostikk og overbehandling kan være skadelig for den enkelte pasient og truer bærekraften i det offentlige helsevesenet står sentralt i prosjektet. Legeforeningens fond for kvalitetsarbeid og pasientsikkerhet ga i 2022 finansiering til videre utvikling av prosjektet som ledes av de allmennmedisinske forskningsenhetene i Bergen og Trondheim. Samarbeidspartnere i prosjektet er Norsk forening for allmennmedisin, Norsk kvalitetsforbedring av laboratorieundersøkelser og legeforeningens kampanje Gjør kloke valg.»

I 2023 lanserte prosjektet i samarbeid med NOKLUS et digitalt kurs for medarbeidere på legekantor. Det ble laget Podcast (åtte episoder) og lysbilder til bruk på skjermer på venterom. Prosjektet har fått egen hjemmeside under nettsidene til Norsk forening for allmennmedisin og er presentert gjentatte ganger i medlemsbrevet til foreningen. I tillegg er prosjektet presentert på blant annet Helsedirektoratets Fastlegekonferanse og på den internasjonale konferansen Preventing Overdiagnosis i København.

Andre sentrale satsningsområder

Ved AFE har vi også ansvar for prosjekter av strategisk, metodologisk eller administrativ karakter. Vi har en sentral rolle i etableringen av et praksisbasert forskningsnettverk i primærhelsetjenesten. Vi har medansvar for styring, koordinering og undervisningsbidrag i Nasjonal forskerskole for allmenntidisin (NAFALM). Videre har vi etablert internprosjekter som skal bidra til systematisk lesing og gjennomgang av utvalgte faglige grunnlagsartikler.

PraksisNett

PraksisNett (PN) er et praksisbasert forskningsnettverk i primærhelsetjenesten, og er en infrastruktur for å støtte klinisk og praksisnær forskning. Formålet er å legge til rette for innsamling av data og rekruttering av fastleger og deres pasienter til studier. Etableringen av PN har vært finansiert gjennom en stor bevilgning fra Norges Forskningsråd i et 5-årlig prosjekt, og er et samarbeidsprosjekt mellom alle de allmenntidinske forskningsmiljøene i Norge.

Fra 2023 har PraksisNett kommet på statsbudsjettet (NOK 10 mill. for 2023), og blir nå etablert som en permanent infrastruktur til støtte for forskning i primærhelsetjenesten. Bevilgningen ble økt til NOK 10.5 mill. for 2024.

AFE Bergen er ansvarlig for drift av PraksisNett Vest, en av nettverkets fire regioner. I løpet av de første to årene oppnådde vi målsettingen med å inngå kontraktfestet deltagelse med 30 legekantor spredt over hele Vestlandet til dette nettverket. Senere har hovedoppgaven vært

å legge til rette for ulike forskningsprosjekt som vil bruke PraksisNett til gjennomføring av studier. Felles for prosjektene som PraksisNett ønsker å prioritere er at de skal omhandle problemstillinger som er relevante for fastlegens pasienter. Flere prosjekter er allerede gjennomført. Eksempler på dette er et prosjekt som omhandlet fastlegens rolle i organisering av omsorg for unge deprimerte, et som studerte sammenhengen mellom nedsatt hørsel og balanse hos eldre og et som har sett på årsaker til manglende effekt av medikamentell blodtrycksbehandling. Videre har sammenhengen mellom søvn og infeksjoner vært undersøkt. Pågående prosjekter omhandler tema som medikamentell behandling av isjalgi, en randomisert kontrollert studie om effekten av en selvhjelpsbok mot søvnevansker, og fastlegers håndtering av skulderplager. Vi er også i gang med vår første legemiddelstudie som skal prøve ut en ny behandling mot bihulebetennelse der fastlegene i nettverket er utprøvere, og der PraksisNetts egne medarbeidere skal monitorere studien. Dette er en viktig milepæl for oss. De første seks årene har vi mottatt over 80 konkrete henvendelser fra ulike forskningsmiljøer, jevnt fordelt mellom primær- og spesialisthelsetjenesten, som ønsket samarbeid om gjennomføring av studier.

Parallelt med dette arbeides det kontinuerlig med å knytte legekantorene sammen i et stort IT-nettverk for å kunne trekke ut anonyme data fra pasientjournalene, bidra til å finne egnede pasienter til studier, og dessuten lette kommunikasjonen med leger og forskere. Dette arbeidet har vært komplisert og arbeidskrevende, blant annet fordi mange legekantor har gått over til skylagring av elektronisk datajournal. I løpet av 2022 ble en likevel i stand til å bruke dette innovative IT-nettverket til å gjøre uttrekk av data til konkrete studier, administrere studier og invitere leger til deltagelse. IT-nettverket ble også brukt til

pasientrekruttering i en studie i 2023. I tillegg var en viktig milepæl i 2023 at en fikk inkludert enkelte fastlegekontor med skybasert journalsystem i IT-nettverket.

Målsettingen for PraksisNett er at fastlege- og forsker-ressursene brukes mer effektivt, og vi kan utføre mer og bedre forskning på kortere tid.

Prosjektteamet i PraksisNett Vest består av Sverre Litleskare (leder), Gro Holmelid (praksis-fasilitator) og Nina Lunde (koordinator).

Nasjonal forskerskole i allmenntmedisin

Nasjonal forskerskole i allmenntmedisin (NAFALM) har som mål å heve kvaliteten på den allmenntmedisinske forskningen i Norge. Den er et supplement til den allerede eksisterende ph.d.-utdanningen ved de medisinske fakultetene med forskerutdanning spesielt rettet mot det allmenntmedisinske fagfeltet. I tillegg til tilbud av kurs som kan inngå i den valgfrie delen av ph.d.-opplæringen, legger skolen vekt på nettverksbygging for studenter og veiledere. Dette skjer blant annet gjennom samlinger, nettbaserte møter og støtte til utvekslingsopphold ved utenlandske universiteter.

Forskerskolen er et samarbeid mellom

- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Bergen
- NORCE Norwegian Research Centre
- NTNU
- Universitetet i Tromsø

Forskerskolen ble opprettet i 2013. Den er finansiert av Norges forskningsråd frem til desember 2021, og ble deretter finansiert av lærestedene i fellesskap.

Anja Maria Brænd (UiO) er leder. Fra AFE Bergen og UiB er Stefan Hjørleifsson (vitenskapelig koordinator i Bergen) og Sverre Litleskare (medlem av styringsgruppen) involvert i forskerskolen. Den årlige samlingen i forskerskolen ble gjennomført i Trondheim 12.-14. september 2023.

Artikkelkompaniet

Artikkelkompaniet organiserer felles gjennomgang av tekster som kan ha betydning for alle allmenntmedisinske forskere, uansett forskningstema. Utvalgte artikler kan bidra til å skape et felles grunnlag på tvers av de konkrete forskningsprosjektene i AFE. Vi ønsker ikke å bruke forskernes egne artikler, heller ikke empiriske artikler om de ulike forskningstemaene, men tekster man har kommet over innen sitt interessefelt og som er såpass grunnlagspreget at den handler om noe som alle i AFE kan ha nytte av å lese og diskutere. Fokus er ikke metode, men teori og ideer.

Alle i AFE får velge artikkel på omgang. Artikkelen presenteres i en fem minutters introduksjon før felles diskusjon.

Sverre Litleskare er prosjektleder og Sharline Riiser er medarbeider.

Publikasjoner AFE 2023

Publikasjoner i vitenskapelige tidsskrift med fagfelleevaluering

Nivå 2

1. Peng K, Tu K, Li Z, Hallinan CM, Laughlin A, Manski-Nankervis JA, Apajee J, Lapadula MC, Ortigoza A, Roza CC, Baste V, Flottorp S, **Wensaas KA**, Goh LH, Ling ZJ, Kristiansson R, Gaona G, Pace WD, Westfall JM, Ng APP, Wong WC. Global impacts of COVID-19 pandemic on sexual and reproductive health services: An international comparative study on primary care from INTRePID consortium. BJOG. 2023;00:1–10.
2. Theodorsen NM, Moe-Nilssen R, Bø K, **Haukenes I**. Effect of exercise on the inter-rectus distance in pregnant woman with diastasis recti abdominis: an experimental longitudinal study. Physiotherapy. 2023;121:13-20.

Nivå 1

1. Baste V, **Haukenes I**, Morken T, Moen BE, Alsaker K. Utilisation of Norwegian crisis shelters before and during the COVID-19 pandemic. Women's Health. 2023;19:17455057231202405.
2. Fossum GH, Brænd AM, Heltveit-Olsen SR, **Rørtveit G**, Høye S, Straand J. Symptoms, symptom severity, and contact with primary health care among nonhospitalized COVID-19 patients: a Norwegian web-based survey. Scand J Prim Health Care. 2023;41:427-34
3. **Gjerde PB**, Tollånes M C, Tropé A, Eide M L, Natvik M, Puntervoll HE. Livmorhalsprøvetaking i primærhelsetjenesten. Tidsskr Nor Laegeforen. 2023;25:143.
4. **Haukenes I**, Hammarstöm A. Workplace gender composition and sickness absence: A register-based study from Sweden. Scand J Public Health. 2023 Jun 2;14034948231176108.
5. Hetlevik Ø, Smith-Sivertsen T, **Haukenes I**, **Ruths S**, Baste V. Young adults with depression: A registry-based longitudinal study of work-life marginalization. The Norwegian GP-DEP study. Scand J Public Health. 2023 Apr 17:14034948231165089
6. Hetlevik Ø, **Wensaas KA**, Baste V, Emberland KE, Özgümüs T, Håberg SE, Rørtveit G. Prevalence and predictors of post-COVID-19 symptoms in general practice - a registry-based nationwide study. BMC Infect Dis 2023;23:721

7. **Hjørleifsson S**, Getz LO, The sustainability of universal health care, *Tidsskr Nor Legeforen* 2023 doi: 10.4045/tidsskr.23.0025.
8. Kjerpeseth LJ, Hjellvik V, Gulseth HL, Karlstad Ø, Lopez-Doriga Ruiz P, **Wensaas KA**, Furu K. Prevalence and treatment of gestational diabetes in Norway 2010-2020. *Diabetes Res Clin Pract.* 2023;22:111025.
9. **Meling HM, Anderssen N, Ruths S, Hjørleifsson S, Haukenes I.** Stakeholder views on work participation for workers with depression and intersectoral collaboration in depression care: a focus group study with a salutogenic perspective. *Scand J Prim Health.* 2023;41:204-213.
10. **Meling HM**, Ruths S, Baste V, Gunnel H, **Haukenes I.** Level of education and sustainable return to work among long-term sick-listed workers with depression: a register-based cohort study (The Norwegian GP-DEP Study). *BMJ Open.* 2023 Jul 27;13(7): e072051.
11. Rebnord IK, **Rortveit G**, Huibers L, Dale JN, Smits M, Morken T. Pandemic preparedness and management in European out-of-hours primary care services - a descriptive study. *BMC Health Serv Res.* 2023;23:54.
12. Samulowitz A, **Haukenes I**, Grimby-Ekman A, Bergman S, Hensing G. Psychosocial resources predict frequent pain differently for men and woman: A prospective cohort study. *PLoS One.* 2023 Mar 17;18:e0283222.
13. **Wensaas KA**, Simonsen KA, Welle-Nilsen LK, **Litleskare S.** Extended access to general practice services during weekends in the first wave of the COVID-19 pandemic. *Scand J Public Health.* 2023;10:1–6.

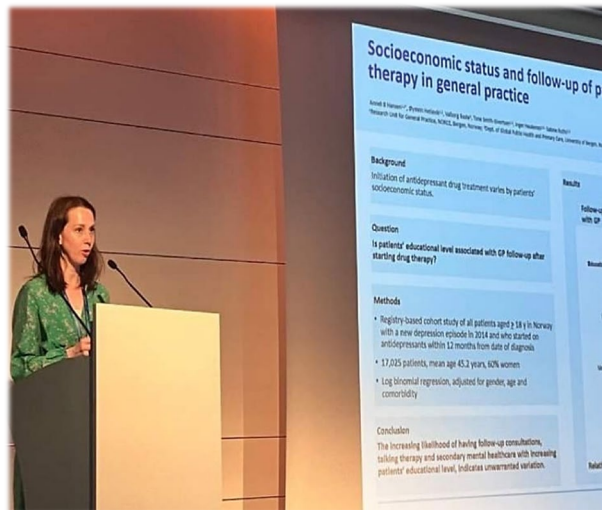
Andre publikasjoner (abstrakts, tidsskrift, bøker etc.)

1. Getz LO, Mjølstad BP, **Hjørleifsson S**. 72 Sustainable healthcare starting at the GP office: a national innovation project to curb medical overuse BMJ Evidence-Based Medicine 2023;28:A35-A36.
2. **Hjørleifsson S**, Meland E. 4 Clinical skills for avoiding overdiagnosis. BMJ Evidence-Based Medicine 2023;28:A2.
3. Jonnagaddala J, Hoang U, **Wensaas KA**, Tu K, Ortigoza A, Silva-Valencia J, Cuba-Fuentes MS, Godinho MA, de Lusignan S, Liaw ST. Integrated Management Systems (IMS) to support and sustain quality one health services: International lessons from the COVID-19 pandemic by the IMIA Primary Care Working Group. Yearb Med Inform. 2023. doi: 10.1055/s-0043-1768725.
4. **Jøssang IH**, Prytz P, Malterud K. Medisinske uforklarte helseplager. Hunskår S, red: Allmenmedisin. Lærebok. 4.utgave, Kapittel 2.15. Gyldendal. 2023. ISBN/EAN: 9788205579866.
5. **Lid TG**, Fadnes LT. Pasienter med rus- og avhengighetsproblemer. Hunskår S, red: Allmenmedisin. Lærebok. 4.utgave, s. 1003-1024. Gyldendal. 2023. ISBN/EAN: 9788205579866.
6. Rørtveit G, **Ruths S**. Allmenmedisinsk forskningsenhet (AFE) i Bergen (2006). Hunskår S, red: Allmenmedisin. Lærebok. 4.utgave, s. 373. Gyldendal. 2023. ISBN/EAN: 9788205579866.
7. **Ruths S**, Bjorvatn B. Forskning etter tusenårsskiftet (2003-2021). Hunskår S, red: Allmenmedisin. Lærebok. 4.utgave, s. 202. Gyldendal. 2023. ISBN/EAN: 9788205579866.

Vitenskapelige konferanser			
<i>Forfattere</i>	<i>Tittel på foredrag</i>	<i>Konferanse/sted/dato</i>	<i>Form</i>
Fromreide M, Hauge ET, Schlanbusch R, Gjerde PB	Development of a New Test Method for Backpacks and Their Ergonomic Properties	European Robotics Forum 2023, Odense, Danmark, 13-17 mars 2023	Poster
Gjerde PB	Interprofessional collaboration in primary care research and practice on vulnerable pregnant women	Primore 2023 Masterclass i regi av European Forum for Primary Care (EFPC), invitert foredragsholder, Barcelona 17. september 2023	Oral presentation
Skagseth M, Gjerde PB , Labriola M, Kadowaki Å	Kan et aksept- og verdibasert kognitivt verktøy for fastleger redusere sykefravær og medisinbruk?	Nasjonale forskningskonferanse-muskelskjeletthelse (MUSS), Gardermoen, Norge	Poster
Grung, I Hjørleifsson, S Anderssen, N Ruths, S Bringedal B Hetlevik, Ø	Norwegian GPs' perceptions of their depression care – a questionnaire study	WONCA Europe/Brussels/7-10 juni 2023	Oral presentation
Hansen AB , Hetlevik Ø, Baste V, Smith-Sivertsen T, Haukenes I, Ruths S	Socioeconomic status and follow-up of patients with antidepressant drug therapy for depression in general practice	28 th WONCA Europe conference, Brussels, June 7-10, 2023	Oral presentation
Hjørleifsson S	Sustainability and the aspiration to eliminate symptoms	Ett plenumsforedrag på konferansen SympCA 22. september på Sommarøy	Oral presentation
	Om kampanjen Gjør kloke valg	Presentasjon på regionalt fagdirektørmøte for RHFene 12. januar 2023	Oral presentation

PRIYANTHI B GJERDE M. FL. PÅ PRIMORE 2023 MASTERCLASS I BARCELONA I SEPT. 2023. FOTO: PRIVAT

INA GRUNG, PRIYANTHI B GJERDE OG ANNELI HANSEN DELTOK PÅ WONCA EUROPE I BRUSSEL. FOTO: PRIVAT

Hjørleifsson S, Tollåsnes M	Stadig til legen: Blir de unge friskere eller sykere?	Presentasjon på Lærernes dag i Bergen 27. januar 2023	Oral presentation
Høibø T, Skurtveit S, Lid TG	Is RGP Involvement in Initiation of Opioids for Chronic Non- Cancer Pain	NOSF (Norsk smerteforening) Årskonferanse 2023. Oslo. 16. juni 2023	Oral and plenum presentation
Jøssang IH, Hjørleifsson S, Johansen M-L, Risør MB	Patients' explanations for their persisting somatic symptoms	SymPCa 2023, Sommarøy, 21.-22. september 2023, Sommarøy, Tromsø, Norway	Oral presentation
Riiser S, Smith- Sivertsen T, Baste V, Haukenes I, Hetlevik Ø, Ruths S	Depression care pathways and associations with recurrent depression episodes; a registry-based study	Helsetjenesteforskningskonferanse, Stavanger, November 2-3, 2023	Oral presentation

Faglige foredrag og populærvitenskapelige foredrag		
<i>Navn</i>	<i>Tittel på foredrag</i>	<i>Arrangement/sted/dato</i>
Gjerde GB	Health and socioeconomic deprivation in the migrant population in Norway	European Forum for Primary Care (EFPC), 29. juni 2023
	Samarbeid om forskning på kvinnehelse mellom Allmennmedisinsk forskningsenhet (AFE) i Bergen og Senter for forskning på hjertesykdom hos kvinner	Seminar ved Senter for forskning på hjertesykdom hos kvinner, 4. september 2023
Haukenes I	Dag og tid, Kostbare kvinneplager	Intervju av Inger Haukenes, 31.03.23
	Kvinnehelse fagdebatt. Inger Haukenes i panelet	Alrekdagene 2023, 22.10.23
	'Periodicals' premiere UiB, Medisinsk fakultet. Inger Haukenes innleder filmen	BIFF, 17.10.23
	UiB rektor Margaret Hagen, inviterer til paneldebatt: <i>Hvorfor har kvinnehelse lav status?</i> Kvinnehelseforskere fra UiB og HVL samt prorektor for forskning Marit Bakke ved medisinsk fakultet deltar. Inger Haukenes sitter i panelet	UiB innsikt, 21.10.23
	Panelsamtale om overgangsalder Inger Haukenes sitter i panelet	Studentersamfunnet, Kvarteret, 24.10.23
	Panelsamtale om KLAR	Bergens Næringsråd Julelunsj. Panelsamtale om KLAR, 15.12.23
Hjörleifsson S	Foredrag: Overdiagnostikk og overbehandling	Grunnkurs C Oppdal 13.03.23

Lid TG	Foredrag på Fagrådets Fagkonferanse Hjertet og rus – balansekunsten mellom kunnskap, organisering, empati og penger	Bergen 18. januar 2023
	Alkoholvaner og helse	Fagdag Haugesund sjukehus 14. februar 2023
	ATLAS4LAR – kartlegging og behandling av lungesykdom i LAR i Stavanger og Bergen	Foredrag på KORFORs referansegruppemøte. Sola 14. mars 2023
	Bedre helse og lengre liv – for personer med alvorlig psykisk lidelse eller rusmiddel- og avhengighetslidelse	Fredagsundervisningen for leger SUS, 14. april 2023
	Eldre og 'rus'	Foredrag hos Statsforvalteren i Rogaland 20. juni 2023
	Rusforebygging i helsetjenesten – fastlegens rolle	Foredrag på Nordisk helsedirektorat-samling, Oslo 30. august 2023
	Medansvarlig for Fagdag for Overvektsklinikken SUS	31. august 2023
	Ansvarlig for klinisk emnekurs om overvekt – arrangert i samarbeid mellom KORFOR og Overvektsklinikken SUS, som del av Rogaland legeförenings kursportefølje	Stavanger 25.-26. september 2023
	Alkoholvaner og helse	Fagdag for hjemmebaserte tjenester i Stavanger, 27. september 2023 + 25. oktober 2023
	Alkohol og helse	Foredrag på RUPO Sandnes 10. oktober 2023
	Når behandling gir avhengighet	Foredrag på Helsedirektoratets konferanse Den skjulte folkesykdommen, Oslo 17. oktober 2023

	Rusforskning i KORFOR	Presentasjon på workshop Registerforskning i Helse Vest. Sola 23. oktober 2023
	Når behandling gir avhengighet	Foredrag på Fagdag for ortopedisk klinikk. Bryne 25. oktober + 26. oktober 2023
	Sofa-samtale om alkohol i studietid og arbeidsliv, på Førjulstreff med mening	Blå kors – steg for steg. Stavanger 30. november 2023
Litleskare S	Klinisk forskning med PraksisNett - Eksempler & ubrukte muligheter	Høstmøte om forskning i primærhelsetjenesten, Alrek Helseklynge, 27.09.23
Meling HMK	Bærekraftig arbeidsdeltakelse for personer med depresjon	Seminar: "Eit arbeidsliv med plass for alle" 20.09.23
	Bærekraftig arbeidsdeltakelse for personer med depresjon	Faglunsj på Institutt for helse, miljø og likeverd, Psykologisk fakultet, UiB, 30.11.23
Wensaas K-A, Hjørleifsson S	Jeg skal bare sjekke verdiene mine	NOKLUS-kurset (27.10.23 + 10.11.23)

AFE i media

- **Gjerde PB**, 31 juli 2023: Allmenntmedisinsk forskningsfond kan ikke dele ut penger til høsten <https://www.dagensmedisin.no/allmenntmedisinsk-forskningsfond-kan-ikke-dele-ut-penger-til-hosten/576959>
- **Gjerde PB**, 14 september 2023, Stetoskopet podkast. Livmorhalsprøvetaking i primærhelsetjenesten <https://tidsskriftet.no/2023/09/podkast/podkast-livmorhalsprovetaking-i-primarhelsetjenesten>
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Sykdom | Er du syk, eller er du bare veldig sliten?](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Kvinner | Vi må ikke gi unge kvinner rett i at de er unormale](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Spalte | «Er du helt sikker?»](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Spalte | Mange står uten fastlege. Det er krise](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Spalte | Sjelden kurere, ofte lindre, alltid trøste](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Spalte | Relasjonene våre er viktigst](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Spalte | Når skal man gå til legen?](#)
- **Grung I.** Bergensavisen (BA). [Debatt, Gaza | En fallitterklæring for menneskeheten](#)
- **Haukenes I**, 30.10.23, NRK dagsrevyen. Om prosjektet KLAR. <https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/202310/NNFA19103023/avspiller>
- **Haukenes I**, 14.11.23, Bergensavisen (BA). Grieg Foundation: 'Får millionstøtte til prosjekt om kvinnehelse: Overgangsalder'. Inger Haukenes med prosjektgruppen intervjues. [Helse, Forskning | – Vi trenger et språk for hva som skjer med kvinner \(ba.no\)](#)
- **Lid TG.** Stavanger Aftenblad 29. desember 2023. Mener det kan være positivt med en skikkelig fyllekule. <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/VPvk93/mener-det-kan-vaere-positivt-med-en-skikkelig-fyllekule-bygger-mye-tillit-ved-aa-drite-oss-ut-foran-hverandre>
- **Lid TG.** TV2.no 23. desember 2023. Forsker: Dette bør stå på bordet i juleselskapene. [Forsker: Dette bør stå på bordet i juleselskapene \(tv2.no\)](#)
- **Lid TG.** KORUS Aktuelt, 13. desember 2023. Ingen spør om Johannes drikker. [Ingen spør om Johannes drikker | Korus](#)

- **Lid TG.** Dagens Medisin 14. desember 2023. Kaski og Lid. Alkoholpraten på legekontoret. DM Debatt. <https://www.dagensmedisin.no/alkoholpraten-pa-legekontoret/602133>
- **Lid TG.** PraksisPrepp Sykepleie 19. september 2023. Snakk mer om alkohol! Nettop UiS. [Snakk mer om alkohol! – UiS podkast \(nettop.guru\)](#)
- **Lid TG.** VG 17.juli 2023: Bartender André kuttet alkoholen – så merket han de store endringene. <https://www.vg.no/forbruker/helse/i/RGnqnr/bartender-andre-sluttet-med-alkohol-de-store-endringene>
- **Lid TG.** TV2.no 21. april 2023. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/nytt-rad-ovrasker-kan-gi-mening-om-fem-ar/15671572/>
- **Lid TG.** Stavanger Aftenblad 5. april 2023. Forside og tre sider. <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/APJ12j/paaske-ferie-og-fri-er-det-greit-aa-drikke-sammen-med-barna>
- **Lid TG.** Rus og Samfunn 7. februar 2023: Hjertet liker ikke alkohol. <https://www.rus.no/aktuelt/hjertet-liker-ikke-alkohol>
- **Lid TG.** Fædrelandsvennen 30. januar 2023. Hvite vaner. <https://www.fvn.no/magasin/i/Q7jOaQ/hvite-vaner>
- **Lid TG.** TV2.no 27. januar 2023. Hvit måned. Gard droppet alkohol – ekspertene har en klar beskjed om effekten. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/gard-droppet-alkohol-ekspertene-har-en-klar-beskjed-om-effekten/15458122/>
- **Lid TG.** Rus og samfunn 17.januar 2023. Mitt rusfelt. <https://www.rus.no/mitt-rusfelt/torgeir-gilje-lid-forskningsleder-i-korfor-og-forsteamanuensis-ii-ved-helsevitenskapelig-fakultet-universitetet-i-stavanger-article3954-963.html>
- **Meling, HM,** 24. august 2023: Legeforeningen.no. [Større andel høyt utdannede var tilbake i jobb etter langtids sykefravær og depresjon \(legeforeningen.no\)](#)

-TILLATER VI EN VISS MENGDE SYKEFRAVÆR I OPPFØLGINGSPERIODEN ETTER RETUR TIL ARBEID, SÅ ER KANSJIE DET Å HA ET VISST FRAVÆR LIKEVEL BÆREKRAFTIG, MENER PH.D.-KANDIDAT HEIDI MARIE K. MELING. FOTO: ARNGEIR BERGE/NORCE

Verv og nettverk

Emberland, Knut Erik

- Medlem av arbeidsgruppen for Nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk i primærhelsetjenesten
- Medlem av forskningsnettverket Epidemigruppen

Gjerde, Priyanthi Borgen

- Medlem i Arbeidsgruppen Alrek Helseklyngen
- Medlem i Lederforum for Årstadveien 17
- Medlem av European PRIMary care Multi-professional Researcher network (PRIMORE)
- Medlem av referansegruppe for Handlingsplan allmennlegetjenesten
- Koordinator for smågruppe, Legeforeningen

Grung, Ina

- Medlem av Faggruppe for klinisk kommunikasjon, Legeforeningen
- Medlem i driftsgruppen for Mentorordningen ved det medisinske fakultet

Hjørleifsson, Stefan

- Medlem av NFAs faggruppe mot overdiagnostikk
- Leder av DNLFs styringsgruppe for kampanjen Gjør kloke valg (Choosing wisely)
- Varamedlem av Allmenntilleggsutvalget
- Vitenskapelig koordinator for Nasjonal forskerskole for allmenntilleggsutvalget
- Medlem av prosjektgruppen for Verdibasert Radiologi i Helse Vest

Høibø, Trond

- Medlem av faggruppe for smertemedisin under Norsk forening for allmenntilleggsutvalget

Jøssang, Ingjerd

- Leder av Faggruppen for MUPS
- medlem i Allforsk i Stavanger

Lid, Torgeir Gilje

- Leder i Referansegruppe for rusmedisin i Norsk forening for allmenntilleggsutvalget.
- Medlem i Legeforeningens arbeidsgruppe for Tiltak for bedre somatisk helse hos pasienter med alvorlig psykisk lidelse og/eller ruslidelse.
- Medlem i Helsedirektoratets arbeidsgruppe for ny, nasjonal overdosestrategi.
- Levert bidrag om tidlig oppdagelse av og tiltak ved alkoholproblematikk til HOD sitt arbeid med Forebyggings og behandlingsreform.
- Medlem Nasjonalt nettverk for klinisk rusmiddelforskning.
- Medlem Nasjonal arbeidsgruppe for livsstilsrelatert leversykdom, Den norske legeforening.

Litleskare, Sverre

- Medlem av Epidemigruppen
- Medlem av Norsk forening for allmenntedisins faggruppe i gastroenterologi
- Medlem av BIG, forskningsgruppe for infeksjoner i primærhelsetjenesten
- Medlem av Styringsgruppen Nasjonal Forskerskole for Allmenntedisin
- Medlem av prosjektgruppe: UCCO - The Ulvik COVID-19 Cluster Outbreak Study
- Medlem av prosjektgruppe: ASCOS - Askøy *Campylobacter* Outbreak Study

Nilsen, Stein

- Leder Kollegial støttegruppe, Hordaland legeförening
- Medlem av NFAs faggruppe for Medisinsk uforklarte plager og symptomer (MUPS)

Ruths, Sabine

- Medlem av Norsk forening for farmakoepidemiologi

Wensaas, Knut-Arne

- Honorary Academic Staff, University of Bristol, UK
- Medlem av referansegruppen for Nasjonal kompetansetjeneste for funksjonelle mage-tarmsykdommer
- Medlem av styringsgruppe i Helsedirektoratet for pilotprosjekt om tarmkreftscreening
- Medlem av arbeidsgruppe i Helsedirektoratet om fastlegenes rolle i handlingsprogrammene for kreft
- Medlem av styringsgruppa i The European Society for Primary Care Gastroenterology
- Leder av Norsk forening for allmenntedisins faggruppe i gastroenterologi
- Medlem Statens Helsepersonellnemnd
- Medlem Rådet for legemiddelinformasjon
- Helsefelleskap Bergensområdet - Medlem i områdeutvalg og faglige utvalg
- Bergen Giardia Research Group
- Collaborative on Fatigue Following Infection (COFFI)
- General practice Research on Infection Network (GRIN)
- International Consortium of Primary Care Big Data Researchers (INTRePID)

Samarbeidspartnere

- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Stavanger
- UiT- Norges arktiske universitet
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Folkehelseinstituttet
- Legeforskningsinstituttet, LEFO
- VID vitenskapelige høyskole
- Bergen Kommune
- Universitetet i Gøteborg, Sverige
- Warwick University, England
- Erasmus Brussels University of Applied Sciences and Arts, Belgium
- University of Bristol, England
- University of Toronto, Canada
- Newcastle University, Newcastle
- Northumbria University, Newcastle
- University of Galway
- University of Glasgow
- UMC Utrecht
- Norsk forening for allmenntmedisin (NFA)
- Noklus
- The European Forum for Primary Care
- Allmennlegeforeningen
- Inven2
- Medhjelper
- NorCRIN
- Norsk kvalitetsforbedring av laboratorieundersøkelser (Noklus)
- Senter for Kvalitet i Legekontor (SKIL)